

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

13.3.2024

Pientoimenpiteiden aseptiikka

Pientoimenpiteellä (eli invasiivisellä toimenpiteellä) tarkoitetaan toimenpidettä, jossa rikotaan ihoa tai limakalvoja, asetetaan vierasesine elimistöön tai kajotaan steriiliin ruumiinosaan leikkaussalin ulkopuolella. Pientoimenpiteitä ovat esimerkiksi luomen poisto ja haavojen ompelu, pleurapunktio ja paiseen avaus.

Pientoimenpiteissä noudatetaan aseptisia toimintatapoja, joiden avulla pyritään estämään hoitoon liittyviä infektioita. Siksi myös pienissä toimenpiteissä on oltava yhtä huolellinen aseptiikan suhteen, kuin suurissakin leikkauksissa. Tavanomaisten varotoimien noudattamisen lisäksi pientoimenpiteissä käytetään suojaimia, joiden tarve vaihtelee pientoimenpiteen mukaan. Katso ohjeen lopusta löytyvät

Yleisimpien pientoimenpiteiden aseptiikka ja suojainsuositukset.

Käsihygienia

Käsihygieniaa toteutetaan, kuten tavanomaisissa varotoimissa. Kolmen minuutin Kirurginen käsidesinfektio tehdään ennen toimenpiteitä, joissa on erityisen korkeat hygieniavaatimukset (esim. verisuonistenttien laitto).

Steriilin toimenpidepöydän valmistelu

- Steriili toimenpidepöytä valmistellaan käyttövalmiiksi mahdollisimman lähellä toimenpiteen alkamisajankohtaa. Jos steriili instrumenttipöytä joudutaan valmistelemaan etukäteen tai siirretään toisen tilaan, se peitetään riittävän isolla steriilillä suojaliinalla
- Suojaimet: kirurginen suu-nenäsuojus, tarvittaessa myös hiussuojus, pöytää valmistelevalle henkilöllä steriilit suojakäsineet ja avustavalla henkilöllä desinfioidut kädet
- Instrumenttipöytä puhdistetaan pesevällä pintadesinfektioaineella ja se peitetään steriilillä suojaliinalla, joka peittää myös pöydän reunat ja osin pöydän jalat
- Ennen steriilien pakkausten avaamista tarkistetaan niiden eheys, värimuutokset, steriiliys ja viimeinen käyttöpäivä
- Steriili pakkaus avataan aloittaen merkitystä saumasta ja liepeet käännetään taakse varoen, ettei steriloitu tuote kosketa pakkauksen saumoja, jotka eivät ole steriilejä
- Jos hoitaja on yksin valmistelemassa steriiliä pöytää, otetaan steriilit tarvikkeet ja pieninstrumentit pakkauksista steriilillä pihdillä
- Instrumentteja ja tarvikkeita ei pudoteta tai heitetä suojapakkauksista pöydälle. Steriilin pöydän päälle tai sen yli ei kurkoteta
- Jos ei ole varmuutta, onko väline steriili, sitä pidetään epästeriilinä
- Poista kontaminoitunut väline steriililtä alueelta välittömästi ja suojaa alue uudella steriilillä liinalla
- Kertakäyttöinen tuote on **aina** kertakäyttöinen ja toimenpide-/potilaskohtainen.

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

13.3.2024

Toimenpidealueen valmistelu

- Varmistetaan, että toimenpidekohta on hyvin esillä ja potilaan asento on hyvä
- Tarvittaessa laitetaan tason kosteussuojaksi nesteitä läpäisemätön liina tai muovi
- Ihokarvoja ei tarvitse rutiininomaisesti poistaa toimenpidealueelta. Mikäli ne poistetaan, se tehdään juuri ennen toimenpidettä. Ihokarvat poistetaan ihoa vaurioittamatta, joko saksilla tai sähkökäyttöisellä leikkurilla, jossa on kertakäyttöinen terä.

Ihon pesu tai desinfektio

- Iho desinfioidaan juuri ennen toimenpidettä. Desinfektioaineen kuivumiseen kuluva aika on sen vaikutusaika
- **Ohjan ihon desinfiointiin käytetään tehdaspuhtaita välineitä**
 - Tehdaspuhdas pesusetti tai pesutaitoksia
 - Tehdaspuhtaat käsineet
 - 80 % alkoholi (A12T)
- **Rikkinäisen ihon, alle 24 h vanhan leikkaushaavan tai limakalvojen pesuun käytetään steriilejä välineitä**
 - Steriili pesusetti
 - Steriilit käsineet
 - NaCl 0,9 %
- Desinfiointuihin käsiin puetaan suojakäsineet. Desinfektiossa edetään aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, puhtaasta likaiseen (likaisia alueita ovat kainalot, nivustaipeet, genitaalialue)
- Huomioi, että suojakäsineet eivät kosketa desinfioitavaa aluetta pesun aikana
- Desinfektiossa edetään nesteen valumissuunnassa ylhäältä alaspäin tai leikkausviillosta keskeltä sivuille
- Pesualue desinfioidaan riittävän laajasti yhdensuuntaisin vedoin
- Desinfektio toistetaan kolme kertaa desinfektioaluetta pienentäen
 - Pesu aloitetaan oikealla suojakäsineellä. Uusi taitos otetaan vasemmalla eli puhtaalla suojakäsineellä siten, että ei kosketa muihin puhtaisiin taitoksiin ja vaihdetaan ns. "likaiseen" eli oikeaan käteen, jolla jatketaan pesua. Viimeinen pesukerta tehdään puhtaalla eli vasemmalla kädellä
- Kätet desinfioidaan suojakäsineiden riisumisen jälkeen
- Desinfektioaineen annetaan kuivua iholla ennen steriilien liinojen kiinnittämistä ja toimenpiteen aloittamista.

Välineiden huolto

- Katso ohjeet: Yksikössä tapahtuva välineiden huolto ja Aseptinen toiminta
- Kertakäyttöiset välineet laitetaan jätteisiin
- Pistävät ja viiltävät välineet laitetaan suoraan särnäisjäteastioihin kts. Pisto- ja viiltotapaturmien välttäminen
- Instrumenttipöydän pintadesinfektio

Siivous

- Eritetahrat pyyhitään Eritetahradesinfektio - ohjeen mukaisesti
- Jokaisen potilaan välissä puhdistetaan toimenpidetaso ja sen välitön ympäristö, kosketuspinnat sekä toimenpiteen aikana käytetyt laitteet ja koneet. Lattia pyyhitään tarvittaessa.

Yleisimpien pientoimenpiteiden aseptiikka ja suojainsuosituksukset

Toimenpide	Aseptiikka ja suojaimet
Arteriakatetrin laitto	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus• Peittelyliina
Askitespunktio ja -dreeni	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikille toimenpiteeseen osallistuville• Steriili peittelyliina ja pöytä tarvittaessa
Haavan ompelu	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikille toimenpiteeseen osallistuville• Tehdaspuhdas tai steriili takki tarvittaessa• Steriili pöytä tarvitaan
Hengitysteiden imeminen	<ul style="list-style-type: none">• Tehdaspuhdaat suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus
Ilman yleisanestesiaa tehtävät biopsiat	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Steriili pöytä tarvitaan
Keskuslaskimokatetrin laitto	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Steriili takki• Hiussuojus• Steriili peittelyliina ja pöytä tarvitaan
Likvornäytteen otto, spinaali- ja epiduraalianestesia, jossa ei asenneta katetreja	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Tarvittaessa steriili pöytä
Likvortoimenpide, jossa asetetaan katetreja	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Steriili takki tarvittaessa• Steriili peittelyliina ja pöytä tarvitaan

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut
Medisiiniset palvelut
Infektioiden torjunta

13.3.2024

Toimenpide	Aseptiikka ja suojaimet
Luuydinnäytteen otto	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikille toimenpiteeseen osallistuville• Steriili peittelyliina ja pöytä tarvittaessa
Luomen poisto	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Silmäsuojain tarvittaessa• Steriili pöytä tarvitaan
Nivelen punktio	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikille toimenpiteeseen osallistuville• Steriili peittelyliina ja pöytä tarvittaessa
Paiseen avaus	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Steriili tai tehdaspuhdas suojatakki• Silmäsuojain tarvittaessa
Perifeerisen laskimokatetrin laitto	<ul style="list-style-type: none">• Tehdaspuhtaat suojakäsineet• Kerää välineet erilliselle puhtaalle tasolle, älä aseta niitä esimerkiksi potilaan sänkyyn
Pleurapunktio	<ul style="list-style-type: none">• Steriilit suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus kaikilla toimenpiteeseen osallistuvilla• Steriili pöytä tarvitaan
Poskiontelopunktio	<ul style="list-style-type: none">• Tehdaspuhtaat suojakäsineet• Kirurginen suu-nenäsuojus• Steriili pöytä tarvittaessa
Virtsarakon katetrointi	<ul style="list-style-type: none">• Katso ohjeet:<ul style="list-style-type: none">○ Virtsarakon kertakatetrointi○ Virtsarakon kestopunktio ja katetrin hoito